

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆԻ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ

ԳԷՈՐԳ ՏԷՐ-ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ

- Սենեֆերիմ Տէր-Յակոբեան՝ պետականացուած
Մատենադարանի առաջին տնօրէնը..... 5

ՓԻԼԻՍՈՓԱՅԻՆԹՅՈՒՆ

ԴԵՅՎԻԴ Թ. ՌՈՒՆԻԱ

- Փիլոնի հայերէն թարգմանությունները և արդի փիլոնագիտությունը 29

ԱՆՆԵՎԻՍ ՎԱՆ ԴԵՆ ՀՈՒՔ

- Փիլոնի երկերի ֆրիստոնեական ընկալումը Ալեքսանդրիայում..... 47

ԲԱՆԱՍԻՐՈՒԹՅՈՒՆ

ԽԱԶԻԿ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

- Գրիգոր Երևանցի՝ Ժէ. դարի երկրորդ կեսի մի արդյունաշատ գրիչ.
Ա. Գրիշը և նրա ձեռագրական ժառանգությունը..... 57

ՏԻԳՐԱՆ ՍԻՐՈՒՆՅԱՆ, ՏԱԹԵՎԻԿ ՄԱՆՈՒԿՅԱՆ

- «Սահման ֆերականութեան». առաջին հունալատինատիպ մանր
ֆերականությունը (Ժէ. դար) 81

ԲՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ

ԶՈՒԼԻԵՏՏԱ ԷՅՆԱԹՅԱՆ

- Երկրագնդի մասին գիտելիքները հայ իրականության
մէջ մինչև XIII դ.՝ Հովհաննէս Երզնկացի 111

ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ

ՇԱՎԱՐՇ ԱԶԱՏՅԱՆ

- Ոսկյանների վկայաբանական զրույցի մատենագրական ու
պատմական հենքը..... 126

ՀԱՅԿԱԶ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

1826-1828 թթ. ռուս-պարսկական պատերազմի հայկական աղբյուրները.....	146
---	-----

ԱՐՎԵՍՏ

ՕՎՍԱՆՆԱ ՔԵՇԻՇՅԱՆ

Մատենադարանի նոր ստացված Հ ^{մբ} 11219 ձեռագիր թերթերը՝ հայկական մանրանկարչության նորահայտ օրինակ.....	161
---	-----

ԴԱՎԻԹ ՂԱԶԱՐՅԱՆ

Մի եզակի մագաղաթյա տպագրություն (Մաշտոցյան Մատենադարանի ձեռ. Հ ^{մբ} 10665).....	189
---	-----

ԱՐՄԱՆ ՆԱԼԲԱՆԴՅԱՆ, ԱՐՓԻՆԵ ՍԻՄՈՆՅԱՆ

Նորահայտ պատառիկներ Մեղրիի Ս. Հովհաննես եկեղեցու պեղումներից	198
---	-----

ՄՈՆԹԵ ՄԱԹԵՎՈՅԱՆ

Առանձին տանարիկ-մոդելները որպես մասանց պահպաններ.....	207
---	-----

«ՀԱՅՈՅ ԱՐԵՎԵԼԻՅ ԿՈՂՄԱՆՔ (ԱՐՅԱԽ, ՈՒՏԻՔ). ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՄՇԱԿՈՒՅՔ» (2019, ՕԳՈՍՏՈՍԻ 26-27, ԳԱՆՁԱՍԱՐ, ԱՐՅԱԽ) ԳԻՏԱԺՈՂՈՎԻ ՆՅՈՒԹԵՐԻՅ

ՎԱԼԵՆՏԻՆԱ ԿԱԼՅՈՂԱՐԻ

Բացման խոսք	215
-------------------	-----

ՀԱՄԼԵՏ ՊԵՏՐՈՅԱՆ

Արցախի արևելյան մոտոֆոլ դամբարան-մասունքարանները և Աղվանից եկեղեցու ֆաղափական ու գաղափարաձխական առանձնացման խնդիրները V-VI դարերում	218
---	-----

ՆԱԶԵՆԻ ՂԱՐԻՔՅԱՆ

Վաչագանի վեպը և խաչի պաշտամունքի առանձնահատկությունները վաղֆրիստոնեական Աղվանում	239
---	-----

ԱՐՏԱԿ ՄԱՂԱՎՅԱՆ

Ղարաբաղի Իբրահիմ խանի սպանության հարցի շուրջ.....273

ՀԱՍՄԻԿ ԿԻՐԱԿՈՍՅԱՆ

Գանձակյան հայատառ պարսկերեն ձեռագիր Ավետարանը
վիճաբանական թարգմանությունների համատեքստում.....287

ԹԱՄԱՐԱ ՄԻՆԱՍՅԱՆ

Առաքել վարդապետը և Դեղձուտի գրչության կենտրոնը.....298

ԱԼԵՍՍԱՆԴՐՈ ՕՐԵՆԳՈ

Ամուսնության և սգո ձևերը միջնադարյան Ադվանֆում (անգլերեն).....309

ՄԵԼԱՆՅԱ ԲԱԼԱՅԱՆ

ԼՂԻՄ-ում Ադրբեջանի իրականացրած ֆաղափականությունը
Հայ Առաքելական եկեղեցու նկատմամբ 1920-30-ական թթ. և
հետևանքները.....321

ՎԱՀՐԱՄ ԲԱԼԱՅԱՆ

Արցախը որպես առաջադեմ գաղափարների ձևավորման և
տարածման կենտրոն (XIX դ. երկրորդ կես - XX դ. սկիզբ).....329

ԱՐՄԻՆԵ ԱՐՁՈՒՄԱՆՅԱՆ

Ղարաբաղի բարբառի մի շարք կազմախոսական դարձվածքների
լեզվամշակութային վերլուծություն340

ԼՈՒՍԻՆԵ ՄԱՐԳԱՐՅԱՆ

«Արցախ» և «Ղարաբաղ» տեղանունների
ստուգաբանության հարցի շուրջ349

ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆԻ 60-ԱՄՅԱԿԻՆ ՆՎԻՐՎԱԾ՝ 5-ՐԴ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԿԱՆ ԳԻՏԱԺՈՂՈՎԻ ՆՅՈՒԹԵՐԻՑ (2019, ՆՈՅԵՄԲԵՐԻ 28-30)

ԱՐՄԻՆԵ ՄԵԼՔՈՆՅԱՆ

Ներսես Շնորհալու՝ «Բարձրացույցի»-ի մեկնությունը և
դրա լատիներեն թարգմանությունը362

ԶՈՀՐԱՔ ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ

Օժիտը և ամուսնական ունեցվածքի բաժանումը Կիլիկյան Հայաստանի իրավական փաստաթղթերում և ստորեականության մեջ.....	375
--	-----

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ԵՍԱՅԱՆ

Հյուսիսարևելյան Հայաստանի մելիքությունները XVII դարում.....	388
---	-----

ՏԻԳՐԱՆ ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ

Աղթամարի Արծրունյաց պալատը և հայ-բյուզանդական գեղարվեստական փոխառնությունները զարգացած միջնադարում (IX-X դդ.)	401
---	-----

ԱՎԵՏԻՍ ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ, ԳԵՂԱՄ ԱՍԱՏՐՅԱՆ

Մաֆրավանքի նորահայտ խաչքարերը (IX-XI դդ.).....	421
--	-----

ԳՐԵՏԱ ԳԱՍՊԱՐՅԱՆ

Սպահանի Ալի Ղափու և Զեհեղ Սոթուն պալատների նրմանակարների ընդօրինակությունները Սարգիս Խաչատուրյանի ստեղծագործություններում.....	428
--	-----

ԱՆՆԱ ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ

Այաթոլլան Ռուհոլլան Խոմեյնին՝ որպես «մարջայե թաղիիդ»	438
--	-----

ԳՐԱԵՈՍՈՒԹՅՈՒՆ

ԱՆԱՀԻՏ ԱՎԱԳՅԱՆ

Մինաս Բժշկյանցի ուղեգրության գերմաներեն թարգմանությունը.....	449
--	-----

ԲԱՆԱՎԵՃ

ԿԱՐԵՆ ՄԱԹԵՎՈՍՅԱՆ

Հայերեն ձեռագրերի հիշատակարանների հրատարակության հարցի շուրջ.....	451
--	-----

<i>ԲԱՆԲԵՐ ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆԻ</i> հանդեսի հոդվածների ձևավորմանը վերաբերող պահանջներ.....	468
--	-----

CONTENTS

HISTORY OF MATENADARAN

GEVORG TER-VARDANEAN

Senek'erim Ter-Hakobyan: The First Director of the Nationalized Matenadaran.....	5
---	---

PHILOSOPHY

DAVID T. RUNIA

The Armenian Corpus of Philo and Recent Philonic Scholarship.....	29
---	----

ANNEWIES VAN DEN HOEK

The Christian Reception of Philo's Works in Alexandria.....	47
---	----

PHILOLOGY

KHACHIK HARUTYUNYAN

Grigor Yerevants'i, a Prolific Scribe from the Second Half of the 17 th Century.....	57
--	----

TIGRAN SIRUNYAN, TATEVIK MANUKYAN

<i>Definitions of Grammar</i> : the First Brief Grammar of the Greek-Latin Type (17 th century).....	81
--	----

NATURAL SCIENCES

JULIETTA EINATYAN

Knowledge of the Globe in Armenia before the 13 th Century: Yovhannēs Erznkats'i.....	111
---	-----

HISTORY

SHAVARSH AZATYAN

The Literary and Historical Background of the Legend about the Martyrdom of the Oskeans.....	126
---	-----

HAYKAZ HOVHANNISYAN

Armenian Sources about the Russian-Persian War of 1826-1828.....	146
--	-----

ART

OVSANNA KESHISHYAN

The New Manuscript Folios (M 11219) Acquired by Matenadaran as a Unique Example of Armenian Miniature Art.....	161
---	-----

DAVIT GHAZARYAN

A Unique Printing on Parchment (Ms M 10665).....	189
--	-----

ARMAN NALBANDYAN, ARPINE SIMONYAN

- New Fragments from the Excavations
of St. Hovhannes Monastery in Meghr.....198

MONTE MATEVOSYAN

- Individual Temple Models as Reliquaries.....207

**PROCEEDINGS OF THE INTERNATIONAL CONFERENCE
“ARMENIAN EASTERN PARTS (ARSTAKH, UTIK):
HISTORY AND CULTURE”
(AUGUST 26-27, 2019, GANDZASAR, ARSTAKH):**

VALENTINA CALZOLARI

- Opening Speech.....215

HAMLET PETROSYAN

- Sepulcher-reliquaries with Eastern Entrance in Arts‘akh and the
Issues of the Political, Ideological and Ritual Separation of the
Albanian Church in the 5th–6th Centuries.....218

NAZENIE GARIBIAN

- The “Story of Vach‘agan” and the Peculiarities of the Cult of the
Cross in Early Christian Caucasian Albania (Aghuank‘).....239

ARTAK MAGHALYAN

- On the Killing of Ibrahim-Khan of Karabakh.....273

HASMIK KIRAKOSYAN

- The Armeno-Persian Handwritten Gospel from Gandzak in the
Context of Interreligious Polemic Translations.....287

TAMARA MINASYAN

- Aṙak‘el Vardapet (Archimandrite) and the Scriptorium of Deghdzut.....298

ALEXANDER ORENGO

- Forms of Marriage and Mourning among
Caucasian Albanians in the Middle Ages.....309

MELANYA BALAYAN

- Azerbaijan’s Policy against the Armenian Apostolic
Church in NKAO (1920–1930s) and its Consequences.....321

VAHRAM BALAYAN

- Arts‘akh as a Center of Formation and Dissemination
of Progressive Ideas (Second Half of the 19th – Early 20th cc.).....329

ARMINE ARZUMANYAN

- A Linguistic and Culturological Analysis of Some
Somatic Phraseological Units in the Karabakh Dialect.....340

LUSINE MARGARYAN

- The Etymology of the Toponyms “Arts‘akh” and “Karabakh”.....349

**PROCEEDINGS OF THE 5TH INTERNATIONAL CONFERENCE
OF YOUNG RESEARCHERS DEDICATED TO THE 60TH ANNIVERSARY
OF MATENADARAN (NOVEMBER 28-30, 2019)**

ARMINE MELKONYAN

- Commentary on the Bardzrats‘uts‘ek‘* (“Exalt”)
by Nersēs the Graceful and its Latin Translation.....362

ZOHRAB GEVORGYAN

- The Dowry and the Division of Marital Property in the Legal Documents
and Everyday Life of the Kingdom of Cilician Armenia.....375

ANDRANIK YESAYAN

- The Melikdoms of Northeastern Armenia in the 17th Century.....388

TIGRAN GRIGORYAN

- The Artsrunid Palace of Aght‘amar and the Armenian-Byzantine Artistic
Interrelations in High Middle Ages (9th–10th Centuries).....401

AVETIS GRIGORYAN, GEGHAM ASATRYAN

- New-found Khach‘k‘ars from Mak‘ravank‘ (IX-XI Centuries).....421

GRETA GASPARYAN

- Sarkis Khatchadourian’s Copies of the Frescoes in
Ali Qapu and Chehel Sotoun Palaces of Isfahan.....428

ANNA GEVORGYAN

- Ayatollah Khomeini as a *Marjae taqlid*.....438

BOOK REVIEW**ANAHIT AVAGYAN**

- The German Translation of the Travel Report by Minas Bžškeanc‘.....449

DISCUSSION**KAREN MATEVOSYAN**

- On the Edition of Colophons of Armenian Manuscripts.....451

СОДЕРЖАНИЕ

ИСТОРИЯ МАТЕНАДАРАНА

ГЕВОРГ ТЕР-ВАРДАНЯН

- Сенекерим Тер-Акопян – первый директор
национализированного Матенадарана.....5

ФИЛОСОФИЯ

ДЭЙВИД Т. РУНИА

- Армянский филоновский корпус и новейшие
филоноведческие исследования.....29

АННЕВИС ВАН ДЕН ХУК

- Христианская рецепция трудов Филона в Александрии.....47

ФИЛОЛОГИЯ

ХАЧИК АРУТЮНЯН

- Григор Ереванци, плодовитый писец второй половины XVII века.....57

ТИГРАН СИРУНЯН, ТАТЕВИК МАНУКЯН

- "Определения грамматики" – первая краткая грамматика
греко-латинского типа (XVII в.).....81

ЕСТЕСТВОЗНАНИЕ

ДЖУЛЬЕТТА ЭЙНАТЯН

- Познания армян о земном шаре до XIII века: Ованес Ерзнкаци.....111

ИСТОРИЯ

ШАВАРШ АЗАТЯН

- Литературная и историческая основа сказания о мученичестве Воскянов... 126

ОГАНЕСЯН АЙКАЗ

- Армянские источники о русско-персидской войне 1826-1828 гг.....146

ИСКУССТВО

ОВСАННА КЕШИШЯН

- Новообретенные рукописные листы Матенадарана 11219 –
уникальный образец армянской миниатюры.....161

ДАВИД КАЗАРЯН

- Уникальное издание на пергамене (Рукопись № 10665
коллекции Матенадарана имени Маштоца).....189

АРМАН НАЛБАНДЯН, АРПИНЕ СИМОНЯН

- Новонайденные фрагменты из раскопок монастыря
св. Ованеса (Иоанна) в Мегри.....198

МОНТЕ МАТЕВОСЯН

- Отдельные модели храмов как реликварии.....207

**ИЗ МАТЕРИАЛОВ МЕЖДУНАРОДНОЙ КОНФЕРЕНЦИИ
“ВОСТОЧНЫЕ ПРЕДЕЛЫ АРМЕНИИ (АРЦАХ, УТИК):
ИСТОРИЯ И КУЛЬТУРА”
(26-27 АВГУСТА, 2019, ГАНДЗАСАР, АРЦАХ)**

ВАЛЕНТИНА КАЛЦОЛАРИ

- Вступительная речь.....215

ГАМЛЕТ ПЕТРОСЯН

- Гробницы-реликварии с восточным входом и проблемы
политического, идеологического и ритуального
отделения Албанской церкви в V-VI веках.....218

НАЗЕНИ ГАРИБЯН

- "Повесть о Вачагане" и особенности культа креста в
раннехристианской Албании (Алуанк).....239

АРТАК МАГАЛЯН

- К вопросу об убийстве карабахского Ибрагим-Хана.....273

АСМИК КИРАКОСЯН

- Гандзакское арменографическое рукописное Евангелие
на персидском в контексте межрелигиозных
полемиических переводов.....287

ТАМАРА МИНАСЯН

- Вардапет Аракел и скрипторий Дегцута.....298

АЛЕССАНДРО ОРЕНГО

- Формы брака и плача в Кавказской Албании в средние века.....309

МЕЛАНЯ БАЛАЯН

- Политика Азербайджана в отношении Армянской апостольской
церкви НКАО (1920-1930-ые гг.) и ее последствия321

ВАГРАМ БАЛАЯН

- Арцах как центр формирования и распространения прогрессивных
идей (вторая половина XIX – начало XX веков).....329

АРМИНЕ АРЗУМАНЯН

- Лингво-культурологический анализ некоторых соматических
фразеологизмов в карабахском диалекте.....340

ЛУСИНЭ МАРКАРЯН

- К вопросам этимологии топонимов Арцах и Карабах.....349

**ИЗ МАТЕРИАЛОВ 5-ОЙ МЕЖДУНАРОДНОЙ КОНФЕРЕНЦИИ
МОЛОДЫХ УЧЕНЫХ, ПОСВЯЩЕННОЙ 60-ЛЕТИЮ МАТЕНАДАРАНА
(28-30 НОЯБРЯ, 2019)**

АРМИНЕ МЕЛКОНЯН

- Комментарий Нерсеса Шнорали к “Бардзрауцеку”
("Превозносите") и его латинский перевод.....362

ЗОГРАБ ГЕВОРГЯН

- Приданое и разделение семейного имущества в юридических
документах и повседневной жизни Киликийской Армении.....375

АНДРАНИК ЕСАЯН

- Меликства северо-восточной Армении в XVII веке.....388

ТИГРАН ГРИГОРЯН

- Ахтамарский дворец Арцрунидов и армяно-византийские
художественные взаимоотношения
развитого средневековья (IX- X вв.).....401

АВЕТИС ГРИГОРЯН, ГЕГАМ АСАТРЯН

- Новонайденные хачкары из Макраванка (IX-XI века).....421

ГРЕТА ГАСПАРЯН

- Саргис Хачатурян: копии фресок в дворцах
Али Капу и Чеел Сотун в Исфахане.....428

АННА ГЕВОРГЯН

- Аятолла Хомейни как марджае таклид.....438

РЕЦЕНЗИЯ**АНАИТ АВАГЯН**

- Немецкий перевод путевых заметок Минаса Бжшкянца.....449

ДИСКУССИЯ**КАРЕН МАТЕВОСЯН**

- К вопросу об издании колофонов армянских рукописей.....451